

MARTIN NIELSEN

Kommunisternes Kapital

ARTIKLER OG TALER

Udvalgt og redigeret af Poul Thomsen

MELBYHUS 1973

Martin Nielsen:

Kommunisternes kapital.

Udvalg og redaktion ved Poul Thomsen.
Billedredaktion og noter ved H. E. Sørensen.
Copyright 1973 by
Forlaget Melbyhus, 6780 Skærbæk.
Tlf. (04) 75 17 04.
Sats og tryk: Skive Offset.
ISBN 87 980190 7 4

Tidligere udsendt:

H. E. Sørensen: Døden i Kastellet.
Klart nej til Fællesmarkedet.
Anton Kanstrup: Kampen for en tillidsmand.
H. E. Sørensen: Lyngens søn.
H. E. Sørensen: Grønsen drages.
Hans Scherfig: Tegninger.

Under forberedelse:

H. E. Sørensen: En landsby i Lilleasien.

Forsidebillede:

Martin Nielsen, foto 1960.

UNIV. BIBL. 1. AFD.

13 MRS1973

KØBENHAVN

spillet en vis rolle iblandt dem, og det er et standpunkt, som jeg aldrig har hørt udtale af en eneste. Tværtimod har det i visse tilfælde i begyndelsen, hvor politiet afkrævede visse erklæringer, og hvor vi ud fra politiske synspunkter var interesserede i at få vedkommende mand ud, været vanskeligt at tvinge vedkommende til at underskrive en sådan erklæring, hvad vi også kun har gjort, når vi agtede at bruge manden udenfor. Men aldrig nogen sinde er den anden tanke blot fremsat blandt de internerede, og jeg må stemple denne oplysning som positivt usand.

Partiet og de intellektuelle

(Tale 1. oktober 1946)

Der er mange enkeltheder i partiets arbejde, jeg ikke mere har kendskab til. Jeg ved således ikke, hvordan den teknisk-politiske fremgangsmåde ved optagelse af nye medlemmer i partiet er. Men jeg tager næppe fejl, når jeg mener, at i hvert fald i den første tid efter 5. maj stod dørene åbne på vid gab. Selv kamelen slap let og smertefrit gennem nåleøjet!

I gamle dage – det vil sige i tiden før krig og besættelse – var det anderledes.

Kom f. eks. en murerarbejdsmand, en smed eller en jordarbejder og anmodede om optagelse i kommunistisk parti, blev han kun spurgt om een eneste ting – er du medlem af din fagforening?

I 99 af 100 tilfælde var dette tilfældet, og såfremt der ikke på anden måde for partiet forelå noget ufordelagtigt om vedkommende kropsarbejder, fik han sin medlemsbog udstedt og blev tildelt en afdeling. Den sag var dermed i orden. Partiet gik nemlig ud fra, at den arbejder, der søgte optagelse i vort parti, i forvejen havde gjort sig bekendt med partiets almindelige politik, at han godkendte den, og at han nu selv ønskede aktivt at være med til at kæmpe for dens gennemførelse. Partiet gik endvidere ud fra – og nu bliver jeg straks nødt til at sige noget, som vil skurre i visse af mine tilhøreres øren – at vedkommende arbejder var klassebevidst! – Og allerede på dette sted bliver det nødvendigt for mig at sige et par ord om en afgørende forskel mellem den intellektuelle og arbejderen.

Arbejderen er, hvordan man end fra anden side prøver at fremstille det, ejendomsløs. Hans økonomiske og samfundsmæssige interesser adskiller sig ikke på noget område fra arbejderklassens interesse. Dette har arbejderen altid instinktmæssigt forstået, og derfor er der, trods bestræbelser fra anden side, i arbejderklassen opstået en klassebevidsthed, der i stort og i småt, i store og i små politiske situationer, har vist sig at være en realitet. Og denne realitet har praktisk affødt noget andet, der er ukendt indenfor alle andre klasser eller grupper i det moderne kapitalistiske samfund, nemlig solidariteten. Arbejderklassens solidaritet, der gang på gang er søgt sprængt også gennem arbejdernes politiske splittelse, har altid vist sig at være en afgørende politisk faktor, og vil fortsat vise sig at være det. Den har nemlig ikke en idealistisk baggrund, den er ikke udtryk for et tåget religiøst bro-

derskab, men den er udtryk for en politisk-økonomisk realitet, den realitet, at lønarbejderens, den ejendomsløses dybeste interesser er fælles, og at kun som klasse i ubrydelig solidaritet kan også den enkelte arbejder nå at forbedre sine kår og frigøre sig for udbytningen.

Anderledes med en intellektuel! Hvor arbejderen er klassebevidst, er den intellektuelle rodløs, hvor arbejderen er solidarisk og kollektiv i sin stræben og kamp, er den intellektuelle individualist og regner med, at den personlige dygtighed parret med „chancen“ vil være tilstrækkeligt for ham til at skabe sig en „karriere“.

Som småborgerskabets mest rodløse del er de intellektuelle derfor altid et ustabilt, svingende, let påvirkeligt element og overfor ydre politiske strømninger og moderetninger et følsomt, men ikke rigtigt justeret barometer!

Det kan lyde hårdt, men det er sandt. Derfor adskilte metoden ved optagelse af intellektuelle i partiet sig i „gamle dage“ også afgørende fra den metode, jeg har skildret, der gjaldt kropsarbejderens optagelse. Dristede en intellektuel sig før krigen til at ansøge om optagelse i det kommunistiske parti, skrev vi et forholdsvis høfligt brev til ham og anmodede ham om at se op til os ved lejlighed.

Kom han så, anbragte vi ham i en stol, således at han havde lyset i øjnene. Derpå stirrede vi stift og vedvarende på ham og søgte at danne os et indtryk af ham, og så spurgte vi:

– Hvorfor vil De være medlem af et kommunistisk parti?

Og så ventede vi på en forklaring –.

Vi ventede ikke, at han som arbejderen ud fra et klasseinstinkt parret med praktiske kamperfaringer var kommet til det resultat, at vort partis politik var rigtig, og derfor nu personlig ønskede at være med. Nej vi ventede, at han skulle forklare os, hvilke politiske, økonomiske, filosofiske og ideologiske overvejelser, der havde fået netop ham til at melde sig til det kommunistiske partis tjeneste. Med andre ord: Vi ventede, at han rent intellektuelt skulle være i stand til at redegøre for den tankegang, der havde fået ham til at komme til den erkendelse, at den videnskabelige socialismes teorier, som er vort partis grundlag, omsat i praktisk politik, er menneskehedens eneste farbare vej mod fremtiden.

Var det for store krav, vi stillede? Måske. Jeg skal ikke her fælde nogen dom derover. Men det står fast, at denne vor stilling var et resultat ikke blot af vore, men af arbejderbevægelsens erfaringer gennem generationers kamp.

Og nu bliver jeg nødt til at sige et par ord om forholdet mellem arbejderne og de intellektuelle, ord som måske også vil skurre i mine tilhøreres øren.

Forholdet mellem arbejderbevægelsens bedste folk og de bedste intellektuelle har altid haft karakter af noget, der mest af alt ligner en gensidig ulykkelig kærlighed.

De bedste intellektuelle har forstandsmæssig altid følt sig tiltrukket af arbejderbevægelsens verdensomspændende befrielseskamp, men kun de fær-

reste – og de stærkeste – har politisk kunne tænke sig at dele kår med arbejderklassens politiske partier, og da mindst af alt med det kommunistiske parti, med de deraf følgende økonomiske, politiske og personlige konsekvenser for vedkommende. De har derimod, og mest i medvind – udenfor partiet koketteret lidt med marxistiske og revolutionære teorier, dog ikke mere, end de stadig har været salonfåhige i borgerskabets saloner. Eller de har set det som deres opgave at være arbejderklassens politiske og teoretiske førere, og ved enhver lejlighed stikke en bedrevidende pegefinger frem, noget der i almindelighed virker grænseløst irriterende på arbejderklassen og den enkelte arbejder. Kun i de allerfærreste tilfælde har den intellektuelle taget skridtet fuldt ud, har brudt med alt det, der var, og alt det, der bandt ham til miljø og gruppe og har helt og fuldt sluttet sig til klassen og dens parti. Men i sådanne tilfælde anses den intellektuelle som regel i sit gamle miljø som en frafalden, som een man ikke mere kan regne med eller tage alvorligt. Også vort parti kender i mellemkrigsårene til en række sådanne tilfælde.

På den anden side findes der næppe en intelligent ung arbejder, der ikke på eet eller andet tidspunkt af sit liv har betragtet den intellektuelle, studenten, med en blanding af misundelse og foragt,

Misundelse, fordi han med rette eller urette føler sig snydt for noget, studenten har modtaget, noget som han egentlig ikke ved, hvad er, men som han mener sig berettiget til også at have modtaget, men som samfundsforholdene og hans egen økonomiske fødsel har forhindret ham i at modtage. Han mener – med rette eller urette – at han også burde have modtaget den samme uddannelse som studenten, men ikke har fået den og ikke kan få den, ikke vil få den! Modsat foragter han studenten af to grunde. Han – arbejdereren – kender livet, han har levet det, han kender dets kår og dets kamp. I studenten ser han derimod en ung mand, der er vokset op med skyklapper for øjnene, hvis trin fra vuggen til studentereksamen er ledet skridt for skridt, den unge arbejder betragter studenten som et væsen, der hverken praktisk eller åndeligt er kommet ud af gangkurven endnu.

Men arbejdereren er også – med rette eller urette – tilbøjelig til at foragte den intellektuelle af en anden grund: Arbejdereren mener, at studenten, den intellektuelle med den kundskabsmængde, han – på samfundets bekostning – har haft mulighed for at tilegne sig, egentlig var kaldet til at yde noget mere i arbejderens frihedskamp end han gør i almindelighed, at den intellektuelle med andre ord har forvaltet sit pund forbandet skidt!

Som man ser, er her meget store modsætninger til stede, og det ville være uklogt for nogen af parterne – den intellektuelle eller arbejdereren – at lukke øjnene derfor.

Jeg ved, at der er sagt og fremtidig vil blive sagt mangt og meget mod den karakteristisk, jeg her har givet, men tilbage bliver dog altid selve realiteten: en gensidig mistillid de to parter imellem, altså når man tager dem som begreber.

Der er skyld på begge sider, det er indrømmet, men selve modsætningsforholdet er til stede, og det må være vort partis, det kommunistiske partis,

opgave at gøre det så lille som muligt, og gøre samarbejdet mellem de intellektuelle og arbejderne så positivt og frugtbringende som vel muligt.

For begge parter har brug for hinanden, ja, kan, når alt kommer til alt, ikke undvære hinanden.

For vort parti står spørgsmålet om de intellektuelle mere skarpt end nogensinde tidligere.

For det første, fordi de intellektuelle under besættelsen positivt kom i bevægelse.

For det andet, fordi et betragteligt antal af de intellektuelle efter befrielsen tilsluttede sig vort parti.

For det tredje, fordi spørgsmålet om de intellektuelles ideologiske mål-sætning om ikke er afgørende for arbejderklassens kamp og endelige sejr, så dog i høj grad er medbestemmende for udviklingens tempo.

Det er derfor grund nok til, at vi tager alvorligt på spørgsmålet og søger at komme til klarhed over, hvordan vi bedst i fællesskab er i stand til at frugtbar gøre den intellektuelle og politiske kraft, vor indflydelse blandt danske intellektuelle udgør.

Det, vort parti og arbejderklassen nu har brug for fra de intellektuelles side, er en målbevidst og positiv indsats.

Jeg understreger *positiv indsats*.

Ser vi nemlig på de bedste af de danske intellektuelles politiske indsats i mellemkrigsårene er den ret beset af negativ, af kritisk, af nedbrydende art. Det kunne sikkert ikke være anderledes, men det er altså også tilfældet.

Ser vi på den gruppe, der i tyverne samlede sig omkring PH og „Kritisk Revy“, var det, der bandt dem sammen, det negative, det kritiske. Gruppen var ikke enig om ret meget, der pegede i positiv retning. Men derimod nok om det negative, det kritiske. Man kritiserede skånselsløst alt og alle og var derigennem medvirkende til at nedbryde mange mølædte traditioner, former og meninger og set på den måde naturligvis også positiv. Men da man skulle til at bygge på den tomt, man kritisk havde ryddet, var det, ligesom det skabende, det positive for de fleste af gruppens medlemmer manglede. Det var det negative, det kritiske, der var deres styrke og bandt dem sammen.

Og ser vi på en anden senere hovedretning blandt de intellektuelle i Danmark: Studentersamfundet, Monde-gruppen, senere „Plan“ og „Kulturkampen“ og til slut „Kultur og politik“, var der vel nok til tider en vis sværmerisk tilnærmelse til Sovjetunionen og den socialistiske planøkonomi, men det, der bandt, der holdt sammen på disse foretagender, det, der kom til at betyde noget, var en anti-bevægelse, var at man førte en antifascistisk politik.

For så vidt har jeg heller ikke noget imod, at man kalder mellemkrigs-tidens antifascistiske politik for positiv, men hvordan man end vender og drejer problemet, så var der dog her tale om at forhindre noget i at ske – ikke i det modsatte – at få noget positivt til at ske fyldest.

I ved, jeg hører til dem, der i den nu afsluttede 2. verdenskrig i højere grad ser en folkelig revolution, der fortsat er i udvikling, end en krig i

gammeldags forstand. Jeg hører til dem, der tror, at de folkelige kræfter, der under krig og besættelse kaldtes til live, til kamp for deres nøgne eksistens som mennesker, nu har politiske og historiske muligheder for at fortsætte denne krig, og under forskellige former vil gøre det indtil den endelige politiske og økonomiske befrielse.

Og jeg tror, at frem for alt vore intellektuelle gør klogt i at gøre sig fortlig med den tanke, at vi historisk set befinder os i en revolutionær periode, hvor såvel den politiske som den økonomiske magt er i færd med at overgå fra den kapitalistiske klasse til klassesamfundets sidste klasse – arbejderklassen, der nu er nationens fører, og at følgen af, at vi befinder os i en revolutionær overgangstid er, at alt hvad der tidligere var vedtagne former og formler nu flyder, og vil man forstå det, der sker i vore dage, må man finde en anden målestok end den, der sammen med det akademiske borgerbrev udleveres på Frue Plads!

Og jeg mener endvidere, at den, der tror, at han kan stå med det ene ben i den epoke, der nu er i færd med at dø, og det andet i den fremtid, der er i færd med at skabes og tage form, vil gøre den erfaring, at bukskerne ikke kan holde. Han vil på mere end en måde splittes og gå til grunde, og end ikke som Moses dog få lov til at skue ind i det forjættede land!

For mig at se står Vesteuropas og dermed Danmarks intellektuelle på en skillevej. De må nu vælge mellem det, der var, og som skal dø, og det, der kommer, og som skal leve og udvikle sig. Udviklingen vil ikke tillade en atventende holdning. Også der vil de gå til grunde. Vor opgave er at få de intellektuelle til at indtage en positiv holdning til det nye, ikke i spidsen for arbejderklassen og det demokratiske frisind, men side om side med arbejderklassen og det egentlige aktive demokrati.

Men jeg indrømmer, at det kan være nok så vanskelig en opgave. Når jeg ser på mange intellektuelle i dag og den udvikling, det hele har taget i den intellektuelles verden i Vesteuropa og i Danmark i den korte tid, der er forløbet efter befrielsen, kommer jeg til at tænke på en halvgammel, ugift, selverhvervende kvinde, jeg mødte i et privat selskab engang i sommer i Jylland.

Vi kom naturligvis til at tale om Inger Merete Nordentoft, og den halvgamle selverhvervende kvinde hviskede sky til mig:

– Hiils frk. Nordentoft fra een, der beundrer hende, men som ikke selv turde – !

Jeg er bange for, at mange intellektuelle i dag har det på samme måde og til sin tid stille vil hviske:

– Hiils den fremtid, der er i færd med at formes fra een, der længes efter den, men som ikke selv turde være med til at kæmpe for den.

Hvor er det skuffelsen, pessimismen, de bristede illusioner og alt det der tales om som følge af udviklingen i Vesteuropa efter befrielsen trives, næres og plejes?

Er det i arbejderklassen? Stort set nej! Arbejderklassen og frem for alt dens bevidste socialistiske del består ikke af sværmere og drømmere, der

tror, at noget kommer af intet, eller at målet kan nås uden fortsat kamp og atter kamp! Den bevidste socialistiske del af arbejderbevægelsen er hverken skuffet, pessimistisk eller desillusioneret. Tværtimod. Den gør nøgternt resultatet af den stedfundne magtforskydning i folkets favør op, omgrupperer tropperne efter den nye taktiske situation og fortsætter kampen, fortsætter om man vil krigen, men fra bedre positioner og stærkere brohoveder i fjendens „Lebensraum“ end tilfældet var før krigen. Er det i reaktionens, i kapitalismens, i imperialismens lejr, man ser tvivlrådighed, mismod og pessimisme?

Nej! Man ved der, man er svækket, man ved, at folkets kræfter er styrket, men man har hurtigt fået den påbegyndende opløsning i egne rækker konsolideret, og er forlængst parat til modangreb igen.

Nej, den meget omtalte skuffelse, pessimisme og de bristede illusioner er at finde i småborgerskabet og frem for alt i dens mest rod- og holdningsløse del. De intellektuelle!

Det er der, den gustne overvejelse og den sure navlebeskuelse igen har sat ind. Og reaktionen fryder sig derover. Så længe de intellektuelle hovedsagelig er beskæftiget med at spekulere over „at være eller ikke være“, så længe de intellektuelle med den saglige, filosofiske alvor, der nu engang er dem egen, er optaget af at finde ud af, om der nu egentlig er en mening med et hele, og alvorligt og intelligent diskuterer, om døden ikke er at foretrække frem for livet, så længe er den intellektuelle en hyggelig og underholdende, men uskadelig selskabspapegøje i reaktionens gyldne bur, og poppedrengen skal nok, trods rationering og strenge tider, få det sukker, han beder om.

Men den dag, den intellektuelle alvorligt og positivt går ind med alle sine evner, med hele sin viden, med al sin saglige og videnskabelige autoritet for det nye, der skal komme, ja, da vil piben få en anden lyd. Og dog er det vor, partiets og de kommunistiske intellektuelles opgave at gøre det, og at gøre det på en sådan måde, at det bliver os, der nu bliver bestemmende for den åndelige og kulturelle intellektuelle udvikling på samme måde, som det vil blive arbejderklassen, der i den kommende tid bliver bestemmende for den politiske og økonomiske udvikling.

Men før jeg går over til at omtale, hvordan jeg mener, dette kan ske, bliver det nødvendigt at sige nogle ord om de intellektuelle i almindelighed og deres akademiske mavepine overfor det eneste i denne tilværelse, der kan holde: den videnskabelige socialisme og Sovjetunionen.

Det skulle ikke være nødvendigt at forklare denne forsamling, hvad den videnskabelige socialisme er for en ting. Det er heller ikke min opgave her i aften. Lad det være nok med at sige, at jeg i marxismen ser den politiske og økonomiske generalnævner, der rigtig anvendt i praktisk politik alene er i stand til at bringe samfundsudviklingen og dermed menneskers udvikling ind på fornuftens baner. Dette tiltaler umiddelbart den ærlige intellektuelle. Her er noget, han umiddelbart føler sig i slægt med. Men – der er nemlig et stort men. Han har nok lært noget om fornuft og logik, han har været begejstret for fornuftens filosoffer, men han er bange for, at det hele kan

blive så fornuftigt og så logisk, at han mister sin personlighed og sin intellektuelle frihed. Han er bange for, at man vil gøre ham til et kartotekskort i et skuffedarium, et kartotekskort, der mekanisk flyttes om på alt efter de opgaver, der nu forlanges af ham, og at hans skabende intellektuelle frihed og selvstændighed vil gå fløjten derved.

For se nu på Sovjetunionen. Der er jo ingen intellektuel, ingen kunstnerisk frihed, ingen videnskabelig frihed?

Vel?

Nu kunne man jo passende spørge den intellektuelle, videnskabsmanden og kunstneren i den kapitalistiske verden, hvad det egentlig er for en frihed han har, og som han er så forbandet ked af at miste? Er det friheden til at blive embedsmand i den kapitalistiske administration, og administrere de love, som den kapitalistiske, herskende klasse vedtager, han er bange for at miste? Er det friheden til i skolevæsenet at lære børnene netop det, som bedst sikrer det kapitalistiske klassesamfund fortsatte beståen, han er bange for at miste?

Er det friheden til at frigøre atomenergien til monopolkapitalistiske herrefolksformål, videnskabsmanden er bange for at miste, eller er det friheden til enten at være relativt uskadelig eller direkte gøgle for et kulturløst borgerskab, kunstneren og digteren er bange for at miste?

Jeg ved det ikke, for jeg har aldrig kunnet få et forståeligt svar, når jeg direkte har spurgt om, hvad det er, man er så bange for at miste.

Men jeg ved derimod, at Sovjetunionen er den afgørende front i folkernes frihedskamp, og for mig er det mere afgørende, at jorden og produktionsmidlerne i Sovjetunionen er samfundseje, og at følgelig det ene menneskes udbytning af det andet er en politisk og økonomisk umulighed, end om der på Gorki-gaden i Moskva er bygget et hus med søjler, løvefødder og gesvejsninger.

For mig er det mere afgørende, at metroen i Moskva under krigen blev udvidet med 14 km end der eventuelt i een eller anden undergrundsstation er opstillet skulpturer, der ikke finder nåde for en „frisindet“ vesteuropæisk kunstkritikers øjne.

For mig er det mere afgørende, hvad jeg havde lejlighed til at se med mine egne øjne før den europæiske krig endnu var forbi, at de russiske ingeniører ikke blot har lavet verdens bedste ventilationssystem i metroen i Moskva, men at de ved krigens begyndelse med et system af panserplader og gummi, havde gjort det muligt hermetisk at lukke undergrundsbanen ved gasangreb og samtidig vedligeholde ventilationen, således at så godt som hele Moskvas befolkning kunne have overlevet et gasangreb.

Under krigen blev der grædt flere intellektuelle tårer over ødelagte kulturmindesmærker og kunstværker end over dræbte og martrede mennesker. I Sovjetunionen søgte man vel at beskytte mindesmærkerne, men mennesket var det vigtigste . . .

For mig er det vigtigere, at videnskaben, kulturen og kunsten i Sovjetunionen er indstillet på at føre folket, føre mennesket frem til at blive

herrer over sin egen skæbne, end om man tilstrækkeligt interesserer sig for een eller anden artist, der gøgler i manegen.

For mig er det afgørende, at det russiske folk år for år, dag for dag går fremad i kultur, kundskab og viden, end om een eller anden lille eksperimenterende kunstnerisk klike ikke i øjeblikket og under de nuværende vanskelige forhold for Sovjetunionens folk får den påskønnelse, den mener sig berettiget til.

Man bør nemlig huske på, at en revolution som den store socialistiske i Rusland, jo ikke fra i dag til i morgen er en fuldbyrdet kendsgerning. Det er – som ikke mindst krigen har vist os det – en fortsat hårdnakket kamp for indre opbygning og omstilling og ydre kamp og forsvar for de vundne resultater.

Under denne synsvinkel bør man også se en række af de foreteelser i Sovjetunionen, som giver de intellektuelle akademisk mavepine. Jeg hører til de få danskere, der har set den Røde Hær – altså en moderne arme – i kamp, i aktion. Og jeg kan forsikre om, at når et moderne panservåben gennembryder og likviderer en front, så kører man i tanks og ikke på cykel, og når panservåbnet møder modstand, så er det stalinorglerne og kanonerne, der giver lyd fra sig, og ikke en måske mere elegant og artistisk smukkere kanonade af kunstfyrværkeri.

På samme måde synes jeg, at det må være indlysende, at i Sovjetunionens kamp må videnskab, kunst og kultur tjene det for øjeblikket mest nærliggende formål, og formålet må være i overensstemmelse med Sovjetunionens hovedlinje, nemlig at frigøre folket som helhed og ikke en lille udvalgt gruppe, kulturelt at hæve hele folkets niveau i overensstemmelse med dets historisk bestemte forudsætninger, ikke at lave en udvalgt elite, at udviske skellet mellem den intellektuelle og arbejderen, mellem åndens og håndens arbejdere. Dette er nemlig målet!

Alt hvad der tjener dette formål og fremskynder det, er i mine øjne positivt, alt hvad der hæmmer det eller bringer udviklingen på afveje, er efter min opfattelse negativt og må bekæmpes.

Så meget om den ting. Den tågede, uhæmmede såkaldte frihed giver jeg intet for, hvis den ikke tjener et positivt formål, og den er under den verdenskamp mellem folkelig fremskridt og monopolkapitalistisk reaktion, der i dag udkæmpes i verdensmålestok, lige så farlig, som hvis en enkelt tankfører i en panserkolonne under kamp finder ud af, at nu vil han til at eksperimenterer, og ikke mere følge tanksgeneralens ordre og aktionens hovedformål.

Vore kommunistiske intellektuelle forstår vel nok dette, men de er heller ikke ukendt med, at de intellektuelle i almindelighed savner forståelse af, at sådant er det og sådant må det være.

De er i almindelighed så „frisindede“, at de tror det muligt at springe over bestemte faser, der er bestemt af folkemassernes historiske forudsætninger, deres såkaldte „frisind“ er i virkeligheden på samme måde som det altid er tilfældet med småborgerne, når han bliver „revolutionær“, deres såkaldte „frisind“ er anarkistisk!

En anden mavepine, der plager visse intellektuelle er, at når de har konstateret, at det kommunistiske parti bygger sin politik på den videnskabelige socialismes grundsætninger, så må det jo betyde, at man her står overfor et parti og en bevægelse af videnskabsmænd, og derfor pudser de luppen og følger nøje hvert ord, der siges, hver sætning, der skrives og hvert komma, der sættes, for hoverende at konstatere: Her er afvigelse, her stikker hestefoden frem, var det ikke nok det vi tænkte! Som om de overfor andre aviser, andre partier, andre bevægelser nogensinde kunne tænke sig at anlægge den samme målestok!

Tankegangen er så barnlig, at den ikke i en forsamling som denne er værd at tilbagevise.

Men for at gøre en lang snak kort, hvad er det da, partiet i dag i den foreliggende situation forlanger af sine intellektuelle?

Partiet forlanger for det første af sine intellektuelle, at de hver for sig inden for deres felt bliver så dygtige som muligt. Vort parti har ikke brug for fallerede intellektuelle, og i genopbygningen af en ny verden som arbejderklassen i nationens navn bliver førende for, har folket brug for de dygtigste af de dygtige.

Partiet forlanger for det andet af sine intellektuelle, at de inden for deres faglige område fagligt og politisk er dem, der går i spidsen for bedre kår og for politisk indsats i folkets tjeneste fra vedkommende gruppes side.

For at sige det tydeligere:

Partiet venter i dag af sine arkitekter, at de også politisk træder frem og side om side med det arbejdende folk tager kampen op for på et demokratisk grundlag at overvinde bolignøden.

Partiet venter af sine læger, at de tager bladet fra munden og politisk og samfundsmæssigt viser, hvilken fare boligsituationen, rationeringer, hospitalsmanglen, nedskæringer o.s.v. er for folkesundheden.

Partiet venter af sine lærere og pædagoger, at de i demokratiets navn og på folkets side tager kampen op for at demokratisere vort skolevæsen og modvirke reaktionens stigende lyst til at skrue den kulturelle udvikling tilbage.

Partiet venter af sine videnskabsmænd, at de utrætteligt vil arbejde for, at videnskabens frembringelser og opdagelser kommer folket og ikke monopolkapitalen til gode.

Partiet venter kort sagt af sine intellektuelle, at de praktisk, fagligt og politisk bliver foregangsmænd inden for deres felt, og at de med deres særlige forudsætninger og specielle uddannelse og viden arbejder for at gøre den intellektuelle verden til en fast bestanddel af det kæmpende demokrati og det aktive frisind.

Men partiet venter i dag endnu mere af sine intellektuelle:

Partiet venter, at de kommunistiske intellektuelle i dag som gruppe, den eneste intellektuelle gruppe, som har en fast og sikker ståplads i tilværelsen, nu træder frem, og gør sig til en førende, samlende og positiv faktor i dansk åndsliv.

Partiet venter, at vore intellektuelle på et klart formuleret positivt, aktivt,

demokratisk program skal blive den faktor, der overvinder mismodet, tvivlen, de tågede individuelle spekulationer, og de desillusioneredes mistro i den intellektuelle lejr, og derved komme til at betyde en positiv fornyelse af dansk åndsliv, så åndslivet aktivt stiller sig i folkets og fremskridtets tjeneste.

Til dette arbejde giver partiet Jer sit ideologiske grundlag, sin praktiske politik, sin solidariske støtte, men arbejdet og kampen på åndslivets front-afsnit må I selv praktisk føre, som murerarbejdsmanden på sit felt fører sin del af vor fælles kamp.

Er opgaven for stor? – I kampen for fremskridtet vil man altid gøre den erfaring, at de opgaver, der skal løses, altid synes at være lidt sværere, end man egentlig synes i stand til at løfte dem.

Men omstændighederne og den praktiske nødvendighed tvinger een til at gøre det alligevel.

Måske er det den enkle kendsgerning, at forståelsen af menneskehedens evige higen mod fremskridt og lys findes, at fremskridtet kan forklares! I hvert fald – arbejdet skal gøres. Der findes ikke andre end jer, der kan gøre det. Og jeg ved, at I vil gøre det på den ene eller den anden måde.

Det er jo derfor, I meldte jer i kommunistisk partis rækker!

Typografstrejkenes lære

(Tale 4. juli 1947)

Der går to politiske strømninger gennem det danske folk i dag. Den ene viser tilbage til de samfundstilstande vi kendte før krigen. Den anden peger fremad mod det Danmark, der kæmpedes for i besættelsesårene. Disse to strømninger i dansk politik fremkalder brydninger i folket, der ikke er mindre end i besættelsestidens første halvdel. Og det er de samme der brydes som dengang, og det er, om end på en anden måde, om de samme spørgsmål, der kæmpes.

Brydningerne finder nu som den gang sted mellem det „officielle“ Danmark og folket, og de er nu som dengang stærkest i arbejderklassen. De er stærkest i arbejderklassen, fordi nu som dengang er det arbejderbevægelsens „officielle“ top og såkaldte kompetente forsamlinger, der står som bølgebryderen, der med alle midler forsøger at forhindre i at slå igennem, og som søger at tvinge strømmen i arbejderbevægelsen ind i det leje, som den „officielle“ arbejderbevægelse ønsker den stille og roligt skal glide.

Gang på gang overskyller arbejderbevægelsens politiske bølger dog de „officielle“ bølgebrydere, gang på gang baner strømningerne i arbejderklassen sig dog et nyt løb trods al modstand og sabotage. Demonstrationerne efter befrielsen, proteststrejkerne mod udrensningen, sympatistrejken for slagteriarbejderne, tillidsmændenes aktioner, arbejdspladsernes samlede optræden, demonstrationerne og protestaktionerne i forbindelse med forsyningssituationen er alt sammen udtryk for disse brydninger og viser, at lige så lidt som det i sin tid lykkedes Knud den Store at få havets bølger